

"ושרי אשת אברם לא ילדה לו"

(בראשית טז)

1. רש"י לפסוק ב:
"אולי אבנה ממנה – לימד על מי שאין לו בנים שאינו בנוי אלא הרוס.
אבנה ממנה – בזכות שאכניס צרתי לתוך ביתי".
2. בראשית יא ל:
ותקה שרי עקרה אין לה ולד
3. בראשית רבה מה ב:
"ותאמר שרי אל אברם: הנה נא עצרני ד' מלדת – אמרה:
ידעת אנא [יודעת אני] מהיכן היא סיבתי [מהי הסיבה לכך שאיני יולדת]
לא כשם שהיו אומרים לי קמיע [סגולה] היא צריכה,
הימוס [טיפול רפואי] היא צריכה אלא 'הנה נא עצרני ד' מלדת".
4. מהר"ל, גור אריה לפסוק ב:
"שד' יתברך יראה שכל כך אני מתאוה להעמיד תולדות מאברהם".
5. רש"י לפסוק ג:
"ותקח שרי – לקחתה בדברים [אמרה לה] אשריך שזכית לידבק בגוף קדוש כזה".
6. בראשית רבה מה ד:
"[הקב"ה שואל כביכול]: למה עיקרתי אתכם [את האמהות]?
בשביל 'הראיני את מראיך השמיעני את קולך'".
7. רש"י לפסוק ב:
"לקול שרי – לרוח הקודש שבה".
8. רש"י לפסוק א:
"בת פרעה היתה. כשראה [פרעה] ניסים שנעשו לשרה,
אמר: מוטב שתהא בתי שפחה בבית זה ולא גבירה בבית אחר".
9. רא"ם (רבי אליהו מזרחי, ממפרשי רש"י):
"דאם לא כן מצרית למה כתיב?
אלא ליחסה, כדי להודיע כבודו של אברהם בעיני המלכים".
10. בראשית רבה מה א:
"ושמה הגר – הא אגריך".

1. שיר השירים ב יד.

11. רש"י לפסוק ט:
 "ויאמר לה מלאך וגו' – על כל אמירה היה שלוח לה מלאך אחר
 לכך נאמר מלאך בכל אמירה ואמירה".
12. רש"י לפסוק יג:
 "הגם הלם – לשון תימה,
 וכי סבורה הייתי שאף הלום במדברות ראיתי שלוחיו של מקום
 אחרי רואי אותם בבית אברהם ששם הייתי רגילה לראות מלאכים.
 ותדע שהיתה רגילה לראותם שהרי מנחם ראה את המלאך פעם אחת ואמר:
 'מות נמות'², וזו ראתה ארבע פעמים זה אחר זה ולא חודדה".
13. רמב"ן לפסוק ב:
 "שרי אשת אברם, לאברם אישה – לרמז כי שרה לא נתייאשה מאברם ולא הרחיקה עצמה
 מאצלו, כי היא אשתו והוא אישה, אבל רצתה שתהיה גם הגר אשתו, ולכך אמר 'לו לאשה' –
 שלא תהיה כפלגש רק כאשה נשואה לו.
 וכל זה מוסר שרה והכבוד שהיא נוהגת בבעלה".
14. רש"י לפסוק ד:
 "ותקל גבירתה בעיניה – אמרה: שרי זו, אין סיתרה כגילויה,
 מראה עצמה כאילו היא צדקת ואינה צדקת
 שלא זכתה להריון כל השנים הללו ואני נתעברתי מביאה ראשונה".
15. בראשית רבה מה א:
 "אמר רבי חנינא בן פזי: הקוצין הללו אינן לא מתנכשין ולא כרעים,
 מאליהן הן יוצאים ומיתמרים ועולים.
 החיטים הללו כמה צער וכמה יגיע עד שלא יעלו".
16. רש"י לפסוק ה:
 "הוא שהמלאך אומר לה 'הנך הרה' – והלא כבר הרתה והוא מבשר לה שתהר?
 אלא מלמד שהפילה הריון ראשון".
17. חזקוני לפסוק ח:
 "הגר שפחת שרי – לא כשאת סבורה להיות גבירתה כי עדיין את שפחה.
 והיא הודית לו: 'מפני שרי גברתי אנכי ברחתי'".
18. רמב"ן לפסוק ט:
 "שובי אל גברתך והתעני תחת ידיה –
 ציוה אותה לשוב ולקבל עליה ממשלת גבירתה.
 רמז, כי לא תצא לחופשי ממנה, כי בני שרה ימשלו בזרעה לעולם".
19. בראשית רבה מה ד:

² שופטים יג כב.

20. "עם דא אנא מיסב ומתן הלוואי מיסב ומיתן עם מרה".
בראשית רבה שם ה:
- "חמסי עליך – רבי יודן בשם רבי יהודה בר סימון:
 חומסני אתה בדברים. למה? שאתה שומע בקלוני ושותק".
21. למהלך הפרשיות בראשית, הרב בלייכר עמ' 113:
 "אברהם הוא 'אב המון גוים'. עניינו לרומם... את כל העולם כולו. ברכת אברהם היא ברכה
 ללא סוף, ללא מיצרים 'ונברכו בך כל משפחת האדמה'.
 מתוך שייכותו למהלך הגדול הזה, אברהם מדגיש פחות את הבדלי המדרגות.
 כנגדו, טוענת שרה, כי עד אשר נגיע אל המציאות האידיאלית העתידית,
 יש להבדיל בצורה ברורה בין המדרגות השונות, והמציאות צריכה להיות מסודרת על פי
 הסדר הנכון. הבדלה גמורה צריכה להיות בין שרה להגר,
 עד שלא יהיה מקום למחשבה כי יתכן שישלטו העמים על ישראל.
 שלטון ישראל בעולם צריך להיות ברור ומוחלט.
 'יעבדוך עמים וישתחוו לך לאמים, הוה גביר לאחריך וישתחוו לך בני אמך'".
22. העמק דבר לפסוק ו:
 "הנה שפחתך בידך – אני איני יכול לעשות לה כלום
 שהרי אשתי היא אבל את שפחתך היא".
23. הרב הירש לפסוק יא:
 "כי שמעאל עגור – לא מצינו 'עני' כמושא של 'שמע' אלא רק כמושא של 'ראה'. סבלו
 של אדם נראה לעין. אך שרה לא התעללה בהגר. רק דבריה הזכירו לה את תלותה והיא
 חשה בתלות זאת. הגר סבלה סבל רוחני, ורק השומע שמע את עוניה".
24. למהלך הפרשיות שם עמ' 114:
 "אם ניתן לעשות בירור זה בדרכי נועם, מה טוב.
 ואם לאו יש לברר בכל התוקף והעוז את יסוד ההבדלה בין ישראל לעמים.
 כך נהג הרב צבי יהודה זצ"ל לומר ביחס לנלחמים נגדנו.
 אין לברר להם את עניינו של עם ישראל בהסברה ובלימוד זכות עליהם,
 אלא במלחמה בטנקים ובמטוסים".